

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO NR. 4D-2024/1-1449 PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS PRAVIENIŠKIŲ 2-AJĮ KALĖJIMĄ

2025 m.
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2024 m. gruodžio 27 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau ir – LKT) Pravieniškių 2-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų, susijusių su kratų atlikimu, užimtumo organizavimu, resocializacijos vykdymu (toliau – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. Pareiškėjas atlieka laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmę.

2.2. 2024 m. liepos 29 d. kratos metu iš Pareiškėjo buvo paimti du laidai su USB jungtimis ir vienas laidas su HDMI jungtimi, skirtas televizoriui prijungti. Pareiškėjas kreipėsi į administraciją dėl laidų gražinimo, tačiau jo prašymas netenkintas.

2.3. 2024 m. rugsėjo 27 d. kratos metu pareigūnai suplėšė visus maišelius, į kuriuos buvo tvarkingai sudėti Pareiškėjo asmeniniai daiktai, daiktus išmėtė ant lovos, grindų. Patikrinus daiktus paaiškėjo, kad kai kurie rūbai ir patalynė yra suplėšyti. Pareiškėjas kreipėsi su skundu į administraciją, tačiau gavo atsakymą, kad kratos metu jokių pažeidimų nenustatyta.

2.4. Pareigūnai po kratų atlikimo neįteikė jokio protokolo ar kito dokumento, kuriame būtų surašyta, kokie daiktai kratos metu iš kameros buvo paimti ir kur jie laikomi.

2.5. Kalėjimo administracija Pareiškėjui neleidžia pasidaryti asmeninių savo nuotraukų, kurias galėtų nusiųsti artimiesiems.

2.6. Kalėjimo administracija Pareiškėjui neleidžia bendrauti vaizdo skambučiais su savo vaikais. Pareiškėjas, dar bausmę atlikdamas buvusiam Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime, buvo pateikęs visą reikalingą informaciją apie savo šeimą, įskaitant ir vaikų gimimo liudijimus (vaikai gyvena Estijoje), tačiau šie dokumentai iš bylos dingę ir Pravieniškių 2-ojo kalėjimo administracija vėl reikalauja pateikti tėvystę įrodančius dokumentus, kurių jis dabar neturi, o gauti dokumentus iš naujo sudėtinga ir daug kainuoja.

2.7. Dingo Pareiškėjo išsiųstas laiškas su svarbiais dokumentais ir LKT jo neranda.

2.8. Pareiškėjui nevykdomas resocializacijos planas ir programos, neorganizuojamas užimtumas.

2.9. Pareiškėjui neleidžiama susipažinti su vertinimo pagal OASys metodiką išvada. Pareiškėjui neaišku, kodėl padidėjo jo nusikalstamo elgesio rizikos balai.

2.10. Pareiškėjas beveik visą dieną yra laikomas kameroje, nors turi būti užtikrintas užimtumas už kameros ribų bent 5 valandas. Kameroje nėra radijo taško, Pareiškėjas turi

asmeninį radijo imtuvą, tačiau nėra galimybės juo naudotis, nes neįmanoma rasti veikiančių radijo stočių dažnių.

2.11. Kamerose neveikia pareigūnų iškvietimo sistema.

2.12. Dušo patalpose persirengimui skirtoje zonoje neįrengtos plytelės, nėra muilo dozatorių, neduodama šampūno.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti jo skundą.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2025 m. sausio 14 d. raštu Nr. SE-74 kreipėsi į LKT, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

LKT 2025 m. vasario 4 d. raštu Nr. 1S-835 Seimo kontrolierę informavo:

4.1. „Informuojame, kad nuteistais X (toliau – pareiškėjas) į Lietuvos kalėjimų tarnybos Pravieniškių 2-ąjį kalėjimą (toliau – Pravieniškių 2-asis kalėjimas) buvo perkeltas 2023-06-05.“

4.2. „Pareiškėjo gyvenamojoje patalpoje 2024-07-29 buvo atlikta krata, kurios metu buvo paimtas HDMI jungties laidas ir du „Micro USB“ jungties laidai. Visi per kratą paimti daiktai buvo surašyti į kratos protokolą. Pareiškėjui pateiktame Pravieniškių 2-ojo kalėjimo Resocializacijos skyriaus specialisto, atliekančio Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininko funkcijas, 2024-09-27 atsakyme Nr. SN-23-1815 nurodoma, kad 2023-07-03 pareiškėjo turėtas televizorius „Samsung“ dėl gedimo buvo išregistruotas, todėl HDMI jungtis pareiškėjui buvo nereikalinga, kadangi ji jungdavo kompiuterį su televizoriumi. Taip pat per kratą buvo rasti ir paimti du pertekliniai „Micro USB“ jungties laidai, kadangi pareiškėjas turi tik vieną prietaisą, kuriam reikalingi tokio tipo laidai (t. y. radijo imtuvas „Blaupunkt“), kuris kratos metu buvo su įjungtu krovimo laidu, paliktu pareiškėjui. Pertekliniai laidai buvo paimti ir padėti saugoti į kalėjimo Saugumo valdymo skyriaus sandėlį.“

4.3. „Kratą ir daiktų paėmimas buvo užfiksuoti tarnybiniais vaizdo registratoriais.“

4.4. „Informuojame, kad Lietuvos kalėjimų tarnybos apsaugos ir priežiūros instrukcijoje, patvirtintoje Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriaus 2023 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. V-1070, kurioje įtvirtinta kratų ir apžiūrų atlikimo tvarka, nėra numatyta, kad nuteistasis turėtų būti supažindinamas su kratos protokolu, todėl dokumentas dėl laidų, paimtų per kratą, pareiškėjui pateiktas nebuvo. Pareigūnai, atlikę kratą, parodė pareiškėjui paimamus daiktus bei paaiškino situaciją žodžiu.“

4.5. „Pareiškėjas kalėjimo viršininkui pateikė 2024-09-09 skundą Nr. NPS-23-19798, į kurį atsakymas pateiktas Pravieniškių 2-ojo kalėjimo Resocializacijos skyriaus specialisto, atliekančio Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininko funkcijas, 2024-09-27 raštu Nr. SN-23-1815 (kopijos pridedamos).“

Pravieniškių 2-ojo kalėjimo administracijos atsakyme į Pareiškėjo skundą nurodoma:

„Kratos eiga buvo filmuojama vaizdo dviem vaizdo registratoriais. Visi kratos metu paimti daiktai buvo surašyti į kratos protokolą. Informuojame, kad apsaugos ir priežiūros instrukcijoje, kurioje yra numatyta kratų ir apžiūrų atlikimo tvarka, nėra numatyta, kad nuteistasis turėtų privalomai būti supažindinamas su kratos protokolu. Peržiūrėjus vaizdo registratoriumi darytus įrašus, kuriuose matyti kratos atlikimas, aiškiai matosi, kad pareigūnai atlikę kratą parodė Jums daiktus, kuriuos paima ir paaiškino visą susidariusią situaciją. Pažymėtina, kad visi paimti daiktai nebuvo sunaikinti, o padėti į saugumo valdymo skyriaus (toliau – SVS) sandėlį saugojimui, šalia likusių Jūsų asmeninių daiktų. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad 2023-07-03 Jūsų turėtas televizorius „Samsung“ dėl gedimo buvo išregistruotas, todėl HDMI jungtis Jums yra nereikalinga, kadangi ji jungdavo kompiuterį su televizoriumi. Taip pat kratos metu buvo rasti ir paimti 2 pertekliniai „Micro USB“ jungties

laidai, nors Jūs turite tik vieną prietaisą, kuriam reikalingi tokio tipo laidai (t. y. radijo imtuvas „Blaupunkt“), kuris tuo metu buvo su įjungtu krovimo laidu. Jūsų radijo imtuvui buvo paliktas krovimo laidas, o pertekliniai krovimo laidai paimti ir padėti saugojimui į jau minėtą SVS sandėlį.“

4.6. „Informuojame, kad pareiškėjo gyvenamoji kamera jo pageidavimu papildomai nufilmuota nebuvo, kadangi pareiškėjo gyvenamojoje kameroje 2024-09-27 atlikta bendroji planinė krata buvo fiksuojama tarnybiniais vaizdo registratoriais. Pažymime, jog [...] teiginys, kad pareiškėjo daiktai buvo „visur kameroje išmėtyti ir sugadinti“, yra nepagrįstas, kadangi atliekant kratas daiktų tikrinimas, jų perkėlimas, pajudėjimas iš vietos yra neišvengiami, tačiau pareigūnai nuteistųjų (suimtųjų), įskaitant ir pareiškėją, daiktų nemėto ir negadina.“

4.7. „Pareiškėjas dėl 2024-09-27 atliktos kratos į kalėjimo viršininką kreipėsi su 2024-09-27 skundu Nr. NPS-23-21512, į kurį atsakymas pateiktas Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininko 2024-10-10 raštu Nr. SN-23-1935 (kopijos pridedamos). Pareiškėjas taip pat pateikė skundą Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui (reg. 2024-10-22, Nr. 2G-3004), į kurį atsakymas pateiktas Veiklos analizės ir kontrolės skyriaus 2024-11-18 raštu Nr. 2S-6522 (kopijos pridedamos).“

4.8. „Pareiškėjas į Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininką kreipėsi su 2024-05-29 prašymu Nr. NPS-23-11422, į kurį atsakymas pateiktas Pravieniškių 2-ojo kalėjimo Resocializacijos skyriaus specialisto, atliekančio Saugumo valdymo skyriaus viršininko funkcijas 2024-06-25 raštu Nr. SN-23-1126 (kopijos pridedamos), paaiškinant, jog teisės aktai nenumato galimybės fotografuoti nuteistuosius su tikslu nuotraukas išsiųsti artimiesiems. Pareiškėjas taip pat pateikė skundą Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui (reg. 2024-11-27, Nr. 2G-3478), į kurį atsakymas pateiktas Veiklos analizės ir kontrolės skyriaus 2024-12-13 raštu Nr. 2S-7180 (kopijos pridedamos).“

LKT atsakyme į Pareiškėjo skundą nurodoma:

„Atsakydami dėl galimybės nusifotografuoti savo gyvenamojoje patalpoje ar kitoje kalėjimo vietoje, tam, kad galėtumėte išsiųsti savo nuotrauką artimiesiems, pažymime, kad LKT kalėjimuose tokia paslauga neteikiama, tai nenumatyta jokiam bausmių vykdymą reglamentuojančiame teisės akte. Paaiškiname, kad nuteistieji fotografuojami su bausmės vykdymu nustatytais tikslais, tokiais kaip Individualaus darbo su nuteistuoju knygelėms, pasimatymų kortelėms, nuteistųjų kortelėms (ženklams), įskaitant kortelėms ir t. t., bet ne pagal nuteistųjų prašymus jų asmeniniams tikslams.“

4.9. „Informuojame, kad pareiškėjas 2024-09-03 pateikė prašymą Nr. NPS-23-19237, kuriame pageidavo suteikti vaizdo pasimatymą su vaikais. Patikrinus pareiškėjo asmens bylą bei kitus duomenis, nustatyta, jog nėra įrašų apie pareiškėjo vaikus, nepateikti jokie giminytės ryšį patvirtinantys dokumentai. Pažymime, jog vadovaujantis Laisvės atėmimo vietų įstaigos vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2022 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 1R-444 (toliau – Taisyklės), 86 punktu, pasimatyti su suimtuojų ar nuteistuosiu nuotoliniu būdu leidžiama tik suimtojo ar nuteistojo artimiesiems. Atsižvelgiant į tai, negavus jokių giminytės ryšį įrodančių dokumentų, pareiškėjo prašymas nebuvo tenkintas. Atkreiptinas dėmesys, jog pareiškėjo teigimu, „2005 ar 2006 m., kai aš buvau suimtas ir tuo metu uždarytas buvau Lukiškių TI-K, <...> buvau pateikęs Lukiškių administracijai <...> savo vaiku gimimo liudijimus“ (citatose kalba netaisyta). Pažymime, jog Lukiškių tardymo izoliatorius-kalėjimas buvo uždarytas 2019 m., tačiau nuteistuosius (suimtuosius) perkelti iš vienos laisvės atėmimo vietos į kitą, asmens byla su visais joje esančiais dokumentais yra perduodama priimančiai laisvės atėmimo vietai. Lietuvos kalėjimų tarnyba neturi duomenų apie pareiškėjo galimai pateiktus dokumentus (vaikų gimimo liudijimus) ar duomenų apie tai, kad tam tikri konkretūs dokumentai iš asmens bylos būtų pašalinti, todėl tyrimui atlikti pagrindo nėra. Atkreipiame dėmesį, kad pareiškėjas dėl jam nesuteikto vaizdo skambučio ir (ar) Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininko pateiktų atsakymų į Lietuvos kalėjimų tarnybos direktorių nesikreipė.“

4.10. „Pareiškėjas kalėjimo viršininkui pateikė 2024-07-23 prašymą Nr. NPS-23-15798 (kopija pridedama), kuriame nurodė, jog „2024-04-09d buvo išsiustas mano laiškas į Šiaulių kalėjimą – ir jisai dingo <...>“ (citatos kalba netaisyta). Patikrinus pareiškėjo susirašinėjimo kortelę nustatyta, kad pareiškėjo laiškas buvo apskaitytas ir perduotas A. Pareiškėjas taip pat pateikė 2024-08-08 skundą Nr. 2G-1923, į kurį atsakymas pateiktas Veiklos analizės ir kontrolės skyriaus 2024-09-06 raštu Nr. 2S-4831, bei 2024-10-22 prašymą Nr. NPS-23-23673, į kurį atsakymas pateiktas Dokumentų valdymo skyriaus 2024-11-04 atsakymu Nr. 2S-6159 (kopijos pridedamos).“

4.11. „Nuteistieji turi galimybę siųsti laiškus registruota pašto siunta. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 41 straipsnio 3 dalimi, laiškų siuntimo išlaidas apmoka patys nuteistieji. Pareiškėjo laiškas buvo pateiktas išsiųsti kaip neregistruota korespondencijos siunta. Pabrėžiame, kad laiško išsiuntimas įvyko 2024 m. balandžio mėn., t. y. prieš daugiau nei devynis mėnesius, todėl patikrinti, kiek pašto ženklų pareiškėjas buvo užklijavęs ant voko, nėra galimybės.

Visi išsiuntimui teikiami pareiškėjo laišakai, siuntos yra išsiunčiami ir perduodami pašto darbuotojams, šiuo atveju pašto siunta taip pat buvo tinkamai apskaityta ir perduota AB „A“ darbuotojui, todėl pagrindo teigti, jog kalėjimo darbuotojai tik šiuo atveju dėl nenurodytų priežasčių būtų netinkamai įvykdę šias funkcijas, nėra.“

4.12. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba į Pareiškėjo 2024 m. rugsėjo 6 d. skundą atsakymą pateikė 2024 m. spalio 1 d. ir nurodė:

„Lietuvos Respublikos pašto įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 4 punkte numatyta, kad „registruotąsias ir įvertintąsias pašto siuntas pateikti asmeniškai pasirašytinai siuntėjo nurodytam gavėjui arba gavėjo raštu nurodytam asmeniui, nurodžius to asmens vardą, pavardę“. Taigi patikrinti pašto siuntų gavimo, įteikimo duomenis galima tik registruotųjų ir įvertintųjų pašto siuntų siuntimo atvejais, tuo tarpu Jūsų siunta, kaip nurodė Bendrovė, tikėtina, kad buvo paprastoji korespondencijos siunta, kuri pristatoma į laiškų dėžutę nereikalaujant gavėjo parašo. Atsižvelgiant į tai, jog tikėtina, kad Jūsų pašto siunta buvo siūsta, kaip paprastoji pašto korespondencijos siunta, kurių identifikavimo duomenys (gavėjo, siuntėjo adresai, išsiuntimo data bei kiti siuntos apdorojimo duomenys) nėra fiksuojami, Bendrovė pateikti informaciją, susijusią su paprastųjų korespondencijos siuntų siuntimu, neturi galimybės.“

4.13. LKT 2024 m. lapkričio 4 d. atsakyme nurodoma:

„Jūsų laiškas adresuotas [...] Įstaigos administracijai buvo pateiktas 2024 m. balandžio 9 d. išsiuntimui kaip neregistruota korespondencijos siunta. Ši siunta buvo apskaityta Jūsų susirašinėjimo kortelėje bei kitą dieną nuo pateikimo datos perduota AB „A“ Kaišiadorių skyriaus mobiliajam laiškininkui. Iš Jūsų pateiktų dokumentų matyti, kad Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba išnagrinėjusi Jūsų skundą (reg. 2024 m. spalio 1 d. Nr. (70.4)1B-2626) dėl AB „A“ veiksmų pažymėjo, kad iš skunde pateiktų duomenų tikėtina, jog pašto siunta buvo siūsta kaip paprastoji pašto korespondencijos siunta. Taip pat Lietuvos kalėjimų tarnybos 2024 m. rugsėjo 6 d. pateiktame Jums atsakyme Nr. 2S-4831 „Dėl skundų išnagrinėjimo“ konstatuota, kad nepateikėte informacijos, jog siuntėte registruotą korespondencijos siuntą. Atsižvelgiant į tai, prašyme išdėstyti teiginiai, jog „<...> akivaizdžiai matėsi, kad ant voko buvo užklijuota 6 vnt. pašto ženklų <...>“ (citatos kalba netaisyta) laikytini neatitinkantys tikrovės.

Atkreipiame dėmesį, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos Bausmių vykdymo kodekso 41 straipsnio 3 dalies nuostatomis, kad „laiškų siuntimo išlaidas apmoka patys nuteistieji <...>“, bei į tai, jog siunčiant registruotą korespondencijos siuntą ši turi atitikti pašto paslaugų teikėjo nustatytus tarifus, papildomai nurodant siuntimo tipą (ar registruota), LKT nesuteikia siunčiamų pašto siuntų numerių ir nenustato laiškų siuntimo tarifų, kadangi registravimo numeris (kurį teikia AB „A“) suteikiamas tik siuntoms, kurios atitinka registruotos korespondencijos reikalavimus.

Primename, kad informacija (čekis) apie registruotos korespondencijos siuntos išsiuntimą perduodama nuteistajam per kontaktinį pareigūną.“

4.14. „Informuojame, kad duomenys apie tai, kiek laiko kiekvieną dieną nuteistieji praleidžia už kameros ribų, Lietuvos kalėjimų tarnyboje nėra renkami ir kaupiami. Pareiškėjas dalyvauja įvairiose pozityvaus užimtumo veiklose (pridedamos pažymų kopijos). Pažymime, kad pareiškėjui 2023-06-09 buvo sudarytas individualus resocializacijos planas, su kuriuo jis buvo supažindintas, tačiau tinkamam resocializacijos procesui reikalingas ir pačio nuteistojo geranoriškas įsitraukimas ir bendradarbiavimas. Pareiškėjo individualiame resocializacijos plane yra numatyta užsiimti darbine veikla (nuteistajam yra išduotas leidimas vykdyti individualią veiklą, tačiau ji nėra prilyginta darbinei veiklai), dalyvauti užsiėmimuose, orientuotuose į kriminalinio mąstymo ir elgesio korekciją (nuteistasis dėl konsultacijų nesikreipė), sužadinti nuteistojo motyvaciją atsisakyti psichiką veikiančių medžiagų vartojimo (nuteistasis dėl konsultacijų nesikreipė), dalyvauti pozityvaus užimtumo programose ne mažiau kaip 1 kartą per tris mėnesius (nuteistasis aktyviai dalyvauja įvairiose pozityvaus užimtumo priemonėse).“

4.15. „Pareiškėjas į Pravieniškių 2-ojo kalėjimo administraciją dėl nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo bei išvados kopijos pateikimo kreipėsi su 2024-06-18 prašymu-skundu Nr. NPS- 23-12991, į kurį atsakymas pateiktas Pravieniškių 2-ojo kalėjimo Resocializacijos skyriaus specialisto, atliekančio Saugumo valdymo skyriaus viršininko funkcijas, pavaduojančio kalėjimo viršininką, 2024-06-26 raštu Nr. SN-23-1154 (kopijos pridedamos). Informuojame, kad Resocializacijos skyriaus specialistė, atlikusi pareiškėjo vertinimą, Individualaus darbo su nuteistuoju knygelėje padarė įrašą: „Kalbėta su nuteistuoju apie rizikos vertinimą. Pokalbis įvyko nuteistajam prašant. Atsakyta į rūpimus klausimus. Supažindintas su rizikos vertinimu“. Pokalbis fiksuotas vaizdo registratoriumi, nuteistasis Individualaus darbo su nuteistuoju knygelėje padarė įrašą, kuriame teigia, kad „Buvo atėjusi vertintoja ir paaiškino apie mano rizikos vertinimą. Atsakė į visus rūpimus klausimus. Pretenzijų neturiu“, taigi pareiškėjas su atliktu rizikos vertinimu buvo supažindintas.

Atsakant į pareiškėjo prašymo dalį išduoti nuteistajam OASys vertinimo kopiją, pažymime, kad nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo formos ir kiti dokumentai (protokolai), kuriuose užfiksuota nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metu gauta informacija ir elgesio pataisos programų metu surinkti duomenys apie konkretų nuteistąjį, yra saugomi specialiose šių dokumentų bylose arba elektroninėje erdvėje. Nusikalstamo elgesio rizikos vertintojai ir kiti bausmių vykdymo sistemos darbuotojai, turintys teisę disponuoti byloje esančia informacija, privalo ją saugoti, neperleisti tretiesiems asmenims ir naudoti tik pagal suteiktus įgaliojimus, todėl, siekiant apsaugoti nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metodikų integralumą bei užtikrinti, kad metodikos nebūtų viešinamos ir dėl to nebūtų pakenkta jų naudingumui, vertinimo formos, rizikos bei apsauginių veiksnių nustatymo kriterijai bei metodikų vadovai, protokolai ir kt. yra prieinami tik reikiamą kvalifikaciją turintiems specialistams. Atsižvelgiant į tai, jų kopijos nuteistiesiems, įskaitant ir pareiškėją, neteikiamos.

Vadovaujantis Nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metodikų ir elgesio pataisos programų aprobavimo Lietuvos bausmių vykdymo sistemoje tvarkos aprašo, patvirtinto Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2012 m. birželio 25 d. įsakymo Nr. V-211 (suvestinė redakcija nuo 2022 m. liepos 13 d.) 29 punktu, vertinamieji, įskaitant į pareiškėją, yra supažindinami su rizikos vertinimo rezultatais, pateiktais rizikos vertinimo formų suvestinėje lentelėje, t. y. su nustatytu rizikos lygiu ir identifikuotais rizikos bei apsauginiais veiksniais, taip pat su rekomenduojamomis rizikos valdymo priemonėmis. Pažymime, jog pareiškėjas Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui 2024-09-25 pateikė skundą Nr. 2G-2553, į kurį atsakymas pateiktas Veiklos analizės ir kontrolės skyriaus 2024-10-16 raštu Nr. 2S-5763 (kopijos pridedamos).“

4.16. „Nurodome, jog Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2020 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-389 patvirtintose Pataisos

įstaigų (tardymo izoliatorių) įrengimo ir eksploatavimo taisyklėse ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2017 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. V-245 patvirtintos Laisvės atėmimo vietų patalpų aprūpinimo baldais ir kitu inventoriumi normose (toliau – Aprūpinimo normos) nustatyti reikalavimai nenumato gyvenamosiose kamerose įrengti radijo taškus ar jais aprūpinti nuteistuosius (suimtuosius). Radijo taškai buvo įrengti visose 14 būrio, kuriame bausmę atlieka pareiškėjas, kamerose, tačiau šis inventorių yra nuolat gadinamas pačių nuteistųjų. Lietuvos kalėjimų tarnybos administracija pagal galimybes sugadintus prietaisus remontuoja, tačiau nauji prietaisai šiuo metu neįsigijami ir kamerose neįrengiami.“

4.17. „Informuojame, kad pareiškėjas laisvės atėmimo bausmę atlieka uždaro tipo bausmės atlikimo vietos paprastoje grupėje. Vadovaujantis Taisyklių 43 punktu, 42.4.3 papunkčiu, pareiškėjui yra leidžiama turėti kišeninį radijo imtuvą arba MP3 grotuvą, taigi, yra sudaryta galimybė klausytis radijo, naudojantis asmeniniais radijo imtuvais. Pareiškėjas turi savo asmeninį radijo imtuvą, tačiau Lietuvos kalėjimų tarnyba negali pakomentuoti, kodėl, kaip pareiškėjas rašte nurodo, jo asmeninis radijo imtuvas „negali rasti veikiančių radijo stočių“.“

4.18. „Pravieniškų 2-ojo kalėjimo kamerų tipo patalpose įrengta pareigūnų iškvietimo sistema veikia detektoriumi sureagavus į prisilietimą. Nuo stipraus smūgio į plokštelę detektoriai sulinksta, nulūžta, dėl ko vėliau kyla nepatogumai naudojantis iškvietimo mygtuku. Įvertinus gedimo lygį, sistema remontuojama, atsižvelgiant į Turto valdymo skyriaus darbuotojų galimybes, arba kviečiama įmonė, atliekanti apsauginių sistemų įrengimo ir remonto darbus.

Informuojame, jog 2025 m. sausio 21 d. 14 būrio 15 patalpos pareigūnų iškvietimo sistema buvo patikrinta: veikė tinkamai.“

4.19. „Nuo 2017 m. birželio 7 d. nuteistųjų gyvenamosios ir bendro naudojimo patalpos baldais ir kitu inventoriumi aprūpinamos vadovaujantis Aprūpinimo normomis, kurių 13.7 papunktyje nurodoma, jog dušo patalpose kūno ir plaukų prausiklių dozatoriai įrengiami pagal poreikį. Informuojame, jog 14 būrio bendrojo naudojimo dušo patalpoje yra įrengtas vienas dozatorius, kuris prieš kiekvieną naudojimosi dušu dieną arba pagal poreikį pripildomas prausiklio. Pasitaiko atvejų, kai nuteistieji, sugadinę dozatorių, prausiklį pasisavina, taip sukeldami nepatogumus po jų einantiems praustis asmenims. Paminėtina, kad savaiminis inventoriaus nusidėvėjimas kalėjimuose yra itin retas, dažniausiai pasitaiko, jog patys nuteistieji piktybiškais veiksmais sugadina inventorių. Pažymime, jog Pravieniškų 2-ajame kalėjime muilo dozatorių ir kūno bei plaukų prausiklių yra pakankamai, šios prekės perkamos reguliariai, stygiaus sandėliuose nėra, todėl, esant poreikiui, dozatoriai pakeičiami. Pažymime, kad pareiškėjas dėl aprūpinimo higienos priemonėmis (šampūnu) prašymų Turto valdymo skyriui nėra pateikęs, taigi, buvo mokus. Šampūną, kūno prausiklį mokūs nuteistieji gali įsigyti kalėjimo parduotuvėje, šių higienos priemonių kalėjimo teritorijoje veikiančioje parduotuvėje yra nuolat. Taip pat informuojame, kad bendrojo naudojimo dušinės persirengimo patalpoje plytelės yra, išdužusios keičiamos naujomis nedelsiant arba atsižvelgus į darbų prioritetus.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. *Ministrų Komiteto rekomendacijos šalims narėms Nr. R (2006) 2 „Dėl Europos kalėjimų taisyklių“* (priimta 952-ame Ministrų Komiteto ministrų pavaduotojų posėdyje 2006 m. sausio 11 d.) (toliau ir – EKT):

24.1 *papunktis* – „Kaliniams turi būti leidžiama kiek galima dažniau susirašinėti bei bendrauti telefonu ar kitokiomis ryšio priemonėmis su giminėmis, kitais asmenimis ir įvairių organizacijų atstovais bei pasimatyti su šiais asmenimis.“

24.2 *papunktis* – „Jei reikia, bendravimas ir pasimatymai gali būti apribojami ir stebimi atliekant nusikaltimų tyrimus, tinkamai tvarkai, saugumui ir apsaugai palaikyti, dėl

nusikaltimų prevencijos ir dėl nusikaltimų aukų apsaugos, bet tokie apribojimai, tarp jų ir teismo skirti tam tikri apribojimai, nepaisant to, turėtų leisti minimalius priimtinius kontaktus.“

24.4 papunktis – „Kalinių pasimatymai turi būti organizuojami taip, kad leistų kiek tai yra įmanoma geriau kaliniams palaikyti ir tęsti santykius su šeimos nariais.“

24.5 papunktis – „Kalėjimo valdžia turėtų padėti kaliniams palaikyti adekvačius kontaktus su išoriniu pasauliu ir suteikti jiems tinkamą paramą šiems kontaktams palaikyti.“

25.1 papunktis – „Režimas visiems kaliniams turi užtikrinti tinkamą užimtumo programą.“

25.2 papunktis – „Režimas visiems kaliniams turi leisti kaip įmanoma daugiau dienos valandų praleisti už savo kameros sienų tam, kad tai atitiktų žmoniškąjį ir socialinį bendravimo lygį.“

25.3 papunktis – „Režimas turėtų užtikrinti kalinių gerovės poreikius.“

31.1 papunktis – „Visi kaliniams priklausantys daiktai, kurių pagal kalėjimo taisykles neleidžiama laikyti, turi būti perduodami institucijai ir patikimai saugojami.“

31.2 papunktis – „Kalinys, kurio nuosavybė yra perduota saugoti, turi patvirtinti tai savo parašu.“

31.3 papunktis – „Turi būti imtasi priemonių, kad kalinių nuosavybė būtų tinkamai saugoma.“

31.4 papunktis – „Jei būtina sunaikinti kokį nors daiktą, tai reikia surašyti protokolą ir apie tai pranešti kaliniui.“

103.8 papunktis – „Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas sudarant nuteistų kalinių iki gyvos galvos ir nuteistų kalinių ilgam terminui bausmės atlikimo planams ir režimui.“

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso:

4 straipsnis „Bausmių vykdymo principai“ – „Bausmių vykdymas grindžiamas šiais principais: [...]; 4) bausmių vykdymo individualizavimo. Šio principo esmė ta, kad vykdant bausmes turi būti atsižvelgiama į nuteistojo asmenybę, elgesį bausmės atlikimo metu. Vykdamas bausmę, taip pat turi būti atsižvelgiama į nuteistojo nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo rezultatus ir kitas šio asmens resocializacijai svarbias aplinkybes [...]; 6) teisingo ir progresyvaus bausmių atlikimo. Šio principo esmė ta, kad nuteistojo teisinė padėtis, atsižvelgiant į jo nusikalstamo elgesio riziką ir elgesį bausmės atlikimo metu (nustatytų pareigų atlikimą ir draudimų laikymąsi, reagavimą į resocializacijos priemones), Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, Baudžiamojo proceso kodekso ir šio kodekso nustatyta tvarka gali būti švelninama arba griežtinama; 7) normalizavimo. Šio principo esmė ta, kad reikia siekti sukurti laisvės atėmimo bausmės atlikimo aplinką, padedančią nuteistajam geriau adaptuotis bausmės atlikimo vietoje ir, kiek tai yra įmanoma, atitinkančią įprasto gyvenimo laisvėje sąlygas; [...].“

39 straipsnio „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų teisė pasimatyti“ 1 dalis – „Nuteistųjų pasimatymai vyksta prižiūrint laisvės atėmimo vietų įstaigos atstovams arba neprižiūrint. Nuteistieji, atsižvelgdami į turimų pasimatymų skaičių, pasirenka, kaip įgyvendins savo teisę pasimatyti. Nuteistųjų pasimatymų su savo nepilnamečiais vaikais (įvaikiais) skaičius neribojamas. Minimalus nuteistiesiems suteikiamų pasimatymų su kitais asmenimis skaičius ir pasimatymų rūšis nustatyti šio kodekso 33, 34, 35 ir 71 straipsniuose. Laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus įgaliojimas pareigūnas turi teisę leisti papildomai pasimatyti šio straipsnio 2 dalyje nustatytais būdais, jeigu to nuteistasis prašo dėl svarbių priežasčių.“

41 straipsnio „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų teisė susirašinėti“:

1 dalis – „Nuteistieji turi teisę siųsti ir gauti neribotą kiekį laiškų.“

2 dalis – „Nuteistiesiems draudžiama siųsti anoniminius ar kolektyvinius skundus valstybės ir savivaldybių institucijoms. Be to, draudžiama kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijas su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais kitų asmenų vardu.“

3 dalis – „Laiškų siuntimo išlaidas apmoka patys nuteistieji. Nuteistiesiems, kurie to pageidauja, laisvės atėmimo vietų įstaiga sudaro sąlygas į advokatą, valstybės ir savivaldybių institucijas ir tarptautines organizacijas, kurių jurisdikciją ar kompetenciją priimti Lietuvoje bausmes atliekančių nuteistųjų pareiškimus yra pripažinusi Lietuvos Respublika, kreiptis elektroninių ryšių priemonėmis.“

52 straipsnio „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų resocializacijos tikslai ir priemonės“:

1 dalis – „Nuteistųjų resocializacija grindžiama nuteistųjų nusikalstamo elgesio rizikos valdymu ir atkuriamojo teisingumo įgyvendinimu. Nusikalstamo elgesio rizika vertinama vadovaujantis laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus ir (ar) Probacijos tarnybos direktoriaus aprobuotomis metodikomis ir programomis.“

2 dalis – „Nuteistųjų resocializacijos tikslai:

- 1) užtikrinti veiksmingą nuteistųjų resocializaciją;
- 2) mažinti jų nusikalstamų veikų recidyvą.“

3 dalis – „Nuteistųjų resocializacijos priemonės yra šios:

- 1) individualus ir grupinis darbas su nuteistaisiais, kurio metu ugdomi nuteistųjų gebėjimai gyventi nenusikalstant ir skatinama jų resocializacija;
- 2) nuteistųjų dvasinių ir socialinių poreikių tenkinimo priemonės;
- 3) pagalba sprendžiant nuteistųjų asmenines ir socialines problemas;
- 4) socialinių įgūdžių lavinimo ir pozityvaus užimtumo skatinimo priemonės;
- 5) laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus ir (ar) Probacijos tarnybos direktoriaus aprobuotų elgesio pataisos programų įgyvendinimas;
- 6) individuali ar grupinė psichoterapija;
- 7) psichologinė pagalba;
- 8) atkuriamojo pobūdžio priemonės, kuriomis siekiama sutaikyti nuteistą ir nukentėjusį bei atlyginti nusikalstama veika padarytą žalą;
- 9) kitos priemonės, kurių įgyvendinimas padėtų nuteistiesiems sėkmingai resocializuotis.“

54 straipsnis „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų užimtumo tikslas“ – „Nuteistųjų užimtumo tikslas – mažinti neigiamą kalnimo įtaką, suteikti galimybę nuteistiesiems įgyti žinių, įgūdžių ir kvalifikaciją, padedančių jiems lengviau integruotis į visuomenę, kai jie bus paleisti iš bausmės atlikimo vietos“.

56 straipsnio „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų užimtumo organizavimas“ 1 dalis – „Organizuodama nuteistųjų užimtumą, laisvės atėmimo vietų įstaiga privalo siekti, kad kiekvienas nuteistasis, išskyrus šio kodekso 79 straipsnio 2 dalyje nurodytą drausminę nuobaudą atliekančius nuteistuosius, ne mažiau kaip penkias valandas per parą užsiimtų šio kodekso 55 straipsnio 2 dalyje nurodytų užimtumo formų veiklomis.“

73 straipsnio „Saugumo užtikrinimas laisvės atėmimo bausmės atlikimo vietose“ 2 dalis – „Bausmės atlikimo vietose naudojamos laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus nustatytos inžinerinės ir techninės priemonės. Nuteistųjų, jų turimų ar jiems perduodamų daiktų, taip pat jų gyvenamųjų ir kitų bendrojo naudojimo patalpų kratos ir apžiūros atliekamos teisingumo ministro nustatyta tvarka. Nuteistiesiems pranešama apie inžinerines ir technines priemones, kurios gali kelti pavojų asmens gyvybei ir sveikatai.“

7. Laisvės atėmimo vietų įstaigos vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2022 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 1R-444 (toliau – Taisyklės):

42 punktas – „Lengvajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus nuteistuosius, atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 79 straipsnio 2 dalyje nurodytą drausminę nuobaudą) laisvės atėmimo vietų įstaigoje leidžiama įsigyti ir turėti:

[...]

42.5.2. vokų, pašto ženklų, proginių atvirukų, nuotraukų, nuotraukų albumų, asmeninių užrašų ir kitų smulkių asmeninių daiktų, religinės simbolikos, kalendorių, knygų, laiškų, žurnalų, laikraščių ir kitų periodinių leidinių (išskyrus leidinius, kuriuose propaguojamas smurtas ar žiaurumas, taip pat pornografinius leidinius), rašymo popieriaus, sąsiuvinių ir rašymo reikmenų;“.

43 punktas – „Paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus nuteistuosius, atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 79 straipsnio 2 dalyje nurodytą drausminę nuobaudą, ir nuteistuosius, vadovaujantis Bausmių vykdymo kodekso 37 straipsnio 3 dalimi, perkeltus iš pusiau atviro tipo bausmės atlikimo vietų drausmės grupės arba grąžintus į uždaro tipo bausmės atlikimo vietą) leidžiama įsigyti ir laisvės atėmimo vietų įstaigoje turėti Taisyklių 42.1.1–42.1.10, 42.1.12, 42.1.17, 42.2, 42.3, 42.4.1, 42.4.3, 42.4.4, 42.4.6, 42.4.7, 42.4.10, 42.4.11 ir 42.5 papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų, taip pat – plaukų džiovintuvą (moterims) ir sausų drėgnų.“

50¹ punktas – „Nuotraukų, atvirukų ir dokumentų, kurių leidžiama turėti suimtajam ar nuteistajam, suimtasis ar nuteistasis gali gauti laišku.“

86 punktas – „Pasimatyti su suimtuoju ar nuteistuoju nekontaktiniu arba kontaktiniu būdu, prižiūrint laisvės atėmimo vietų įstaigos pareigūnui, leidžiama ne daugiau kaip 3 asmenims (išimties taikomos suimtiesiems ar nuteistiesiems, turintiems 3 ir daugiau vaikų ar įvaikių, kurie vienu metu atvyksta į pasimatymą). Be pilnamečio asmens palydos pasimatyti leidžiama ne jaunesniems kaip 16 metų amžiaus suimtojo ar nuteistojo vaikams ar įvaikiams. Pasimatyti su suimtuoju ar nuteistuoju nuotoliniu būdu leidžiama tik suimtojo ar nuteistojo artimiesiems. Pasimatyti nuotoliniu būdu su kitais asmenimis suimtajam ar nuteistajam leidžiama tik gavus laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus įgalioto pareigūno leidimą.“

87 punktas – „Asmuo, norintis, kad jam būtų suteiktas pasimatymas su suimtuoju ar nuteistuoju, laisvės atėmimo vietų įstaigai paštu arba elektroninėmis ryšio priemonėmis pateikia pasirašytą prašymą suteikti pasimatymą su suimtuoju ar nuteistuoju, kurio pavyzdinę formą tvirtina laisvės atėmimo vietų įstaigos direktorius. Šis prašymas paprastai pateikiamas ne vėliau kaip likus 10 darbo dienų iki prašyme nurodytos galimos pasimatymo datos. Laisvės atėmimo vietų įstaigos direktorius, atsižvelgdamas į pasimatymų patalpų ir vykdomų pasimatymų skaičių, gali nustatyti kitą šių prašymų pateikimo terminą.“

88 punktas – „Asmenys, kurių duomenys nėra tvarkomi Gyventojų registre, kartu su prašymu suteikti pasimatymą arba atvykę į pasimatymą (išskyrus nuotolinį pasimatymą) turi pateikti:

88.1. gimimo liudijimą arba jo kopiją, prašymą siųsdami paštu arba elektroninio ryšio priemonėmis, kai reikia nustatyti tėvystės (motinystės) ryšį;

88.2. santuokos liudijimą arba jo kopiją, prašymą siųsdami paštu arba elektroninio ryšio priemonėmis, kai reikia nustatyti atvykusio asmens šeimos teisinį santykį su suimtuoju ar nuteistuoju;

88.3. dokumentus arba jų kopijas, įrodančius, kad su suimtuoju ar nuteistuoju bendrai gyvenama ne mažiau kaip vienus metus neįregistravus santuokos (pavyzdžiui, pažyma apie bendro gyvenimo su suimtuoju ar nuteistuoju metu deklaruotą tą pačią gyvenamąją vietą), prašymą siųsdami paštu arba elektroninio ryšio priemonėmis, kai prašoma pasimatymo, kuris vyksta neprižiūrint laisvės atėmimo vietų įstaigos pareigūnui.“

89 punktas – „Laisvės atėmimo vietų įstaiga, gavusi asmens prašymą dėl pasimatymo suteikimo, nustato, ar suimtasis arba nuteistasis turi teisę į pasimatymą, patikrina šiame prašyme nurodytą informaciją duomenų registruose, informacinėse sistemose, suimtojo ar nuteistojo asmens byloje bei kituose informacijos šaltiniuose ir priima sprendimą, ar pasimatymas galės įvykti prašyme nurodyta data ir laiku.“

8. Lietuvos kalėjimų tarnybos apsaugos ir priežiūros instrukcijos, patvirtintos LKT direktoriaus 2023 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. V-1070 (toliau – Instrukcija):

183 punktas – „Siekiant rasti ir paimti neleistinus daiktus, aptikti pabėgimui įvykdyti rengiamas vietas, rasti kalėjimo teritorijoje besislapstančius kalinamuosius, atliekamos kalinamųjų kratos, tikrinami ir sveriami jų daiktai, apžiūros kalėjimo patalpos ir jo prieigos.“

184 punktas – „Kratas ir apžiūras atlieka LKT pareigūnai, jei yra tarnybinė būtinybė, suderinę tai su LKT direktoriumi, jo pavaduotoju ar kalėjimo viršininku ir kitų struktūrų pareigūnais. Kratas ir apžiūras atliekantys pareigūnai privalo būti reiklūs kalinamiesiems, bet taktiškai, nežeminti jų garbės ar orumo, negadinti šių asmenų daiktų. Kratos ir apžiūros nakties metu gali būti atliekamos tik neatidėliotinais atvejais, kilus įtarimui bei turint duomenų apie galimą nusikalstamą veiką, kitą teisės pažeidimą ar kilus pavojui asmens sveikatai, ar gyvybei. Kratų ir apžiūrų metu gali būti naudojamos priemonės, išvardytos šios instrukcijos 15 priede, taip pat gali būti pasitelkiami kinologai su tarnybiniais šunimis.“

185 punktas – „Kalinamųjų kratos, jų daiktų patikrinimas ir asmeninių daiktų svėrimas, kalėjimo patalpų ir jo prieigų apžiūros gali būti planiniai ir neplaniniai.“

188 punktas – „Bendroji krata vienu metu gali būti atliekama pas visus kalėjime esančius kalinamuosius, kai tikrinami visi jų daiktai ir turimų daiktų svoris, įvertinama visų kalėjimo patalpų ir prieigų arba konkrečių zonų, pastatų, korpusų, sektorių, skyrių, gyvenamųjų patalpų, palatų, gyvenamųjų aukštų ar kitų patalpų techninė būklė bei atliekama krata pas konkrečius kalinamuosius, tikrinami ir sveriami jų asmeniniai daiktai.“

190 punktas – „Bendrosios planinės kratos planą sudaro kalėjimo SVS viršininkas. Šis planas suderinamas su SKKS ir tvirtinamas kalėjimo viršininko. Bendrajai kratai vadovauja kalėjimo SVS viršininkas arba jo paskirtas pareigūnas. Atliekant bendrąją planinę ar neplaninę kratą į kiekvieną atskirą objektą paskiriamas atsakingas kalėjimo pareigūnas.“

191 punktas – „Kalėjimo SVS viršininkas, gavęs iš kratą atlikusių pareigūnų tarnybinius pranešimus ir protokolus, surašo suvestinį protokolą, kuriame nurodo:

191.1. kratos tikslą ir laiką (pradžią ir pabaigą);

191.2. objektų, postų, kuriuose atlikta krata, numerius arba pavadinimus pagal Apsaugos ir priežiūros postų planą;

191.3. atsakingus už kiekvieną objektą asmenis;

191.4. paimtus neleistinus daiktus, aptiktas slėptuves, pabėgimui ruošiamas vietas (gali būti pridėdama vaizdinė medžiaga);

191.5. daiktus, paimtus dėl viršijamos nustatytos bendrosios masės (kilogramais);

191.6. kalėjimo viršininko sprendimu sunaikintų daiktų svorį (kiekį);

191.7. kitą aktualią informaciją.“

192 punktas – „Suvestinis protokolai pateikiamas susipažinti SKKS ir kalėjimo viršininkui. Kalėjimo viršininkas imasi priemonių per kratą pastebėtiems trūkumams pašalinti (sunaikinti slaptavietes, pabėgti paruoštas vietas ir pan.).“

Teismų praktika

9. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas:

9.1. 2014 m. balandžio 9 d. aprobuotame Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime yra nurodęs:

„73.1. Apžvelgiamoje srityje reikšmingu teisės šaltiniu yra Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios šeimos gyvenimo gerbimą, bei šio straipsnio turinį pildanti Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A858-889/2013 teisėjų kolegija atkreipė dėmesį, kad pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, sulaikymas savo prigimtimi yra privataus ir šeimos gyvenimo ribojimas. Kartu Europos Žmogaus Teisių Teismas pabrėžia, kad kalinio asmens teisės į šeimos gerbimą būtina dalis yra tai, kad kalėjimo administracija padėtų palaikyti veiksmingą bendravimą su artimais šeimos nariais. Kita vertus, remiantis Europos

Žmogaus Teisių Teismo praktika, tam tikros kalinčių asmenų bendravimo su išoriniu pasauliu kontrolės priemonės gali būti taikomos ir savaime Europos žmogaus teisių konvencijai neprieštarauja (žr. 2013 m. balandžio 15 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A858-889/2013 ir jame nurodytą Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo Messina prieš Italiją (Nr. 2), pareiškimo Nr. 25498/94, 61 p. bei 2003 m. liepos 29 d. sprendimą byloje Aliev prieš Ukrainą, pareiškimo Nr. 41220/98).“

9.2. 2013 m. gruodžio 2 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A520-2473/2013 konstatavo, kad valstybės institucijos turi veikti „kaip *bonus pater familias*, t. y. apdairiai ir rūpestingai“.

Tyrimo išvados

10. Atsižvelgiant į tyrimo metu analizuotą informaciją, teisinį reglamentavimą, išvados bus pateikiamos išskiriant šias dalis:

- 10.1. dėl pareigūnų veiksmų kratų metu;
- 10.2. dėl laiško dingimo;
- 10.3. dėl leidimo padaryti nuotraukas;
- 10.4. dėl pasimatymų su vaikais;
- 10.5. dėl užimtumo organizavimo ir resocializacijos;
- 10.6. dėl laikymo sąlygų.

Dėl pareigūnų veiksmų kratų metu

11. Pareiškėjas skunde nurodė, kad 2024 m. liepos 29 d. kratos metu iš jo buvo paimti trys laidai, skirti televizoriui prijungti. Pareiškėjas kreipėsi į administraciją dėl laidų gražinimo, tačiau jo prašymas netenkintas. Pareigūnai 2024 m. rugsėjo 27 d. vykusios kratos metu suplėšė visus maišelius, kuriuose buvo laikomi tvarkingai supakuoti asmeniniai Pareiškėjo daiktai, o daiktus išmėtė ant lovos ir grindų. Patikrinus daiktus paaiškėjo, kad kai kurie rūbai ir patalynė yra suplėšyti. Pareiškėjas kreipėsi su skundu į administraciją, tačiau gavo atsakymą, kad kratos metu jokių pažeidimų nenustatyta. Pareigūnai po kratų atlikimo neįteikė jokio protokolo ar kito dokumento, kuriame būtų surašyta, kokie daiktai kratos metu iš kameros buvo paimti ir kur jie laikomi.

12. Skundo tyrimo metu, įvertinus LKT pateiktą informaciją, nustatyta:

- Pareiškėjo gyvenamojoje patalpoje 2024 m. liepos 29 d. buvo atlikta krata, kurios metu buvo paimtas HDMI jungties laidas ir du „micro USB“ jungties laidai. Visi per kratą paimti daiktai buvo surašyti kratos protokole. Minėti laidai buvo paimti, nes televizoriaus Pareiškėjas nebeturi ir HDMI jungtis jam nereikalinga, o „micro USB“ jungties laidai buvo paimti, nes jie buvo pertekliniai. Pareiškėjui dėl jo turimų įrenginių reikalingas tik vienas laidas, jis ir buvo paliktas. Visi paimti laidai buvo padėti saugoti į kalėjimo Saugumo valdymo skyriaus sandėlį.

- Pareiškėjo gyvenamojoje kameroje 2024 m. rugsėjo 27 d. buvo atlikta bendroji planinė krata, kuri buvo fiksuojama tarnybiniais vaizdo registratoriais. LKT užtikrino, kad kratos metu Pareiškėjo daiktai nebuvo išmėtyti ir sugadinti.

- Kratų atlikimas ir daiktų paėmimas buvo užfiksuoti tarnybiniais vaizdo registratoriais.

- Kratų protokolai Pareiškėjui susipažinti nebuvo įteikti.

- Pareiškėjas nebuvo supažindintas su kratos protokolu ir joks kitas dokumentas dėl laidų, paimtų per kratą, Pareiškėjui įteiktas nebuvo. Pareigūnai, atlikę kratą, parodė Pareiškėjui paimamus daiktus bei paaiškino situaciją žodžiu.

- Pareiškėjas 2024 m. rugsėjo 9 d. įteikė skundą kalėjimo administracijai dėl iš jo paimtų laidų. Pareiškėjui atsakymas pateiktas 2024 m. rugsėjo 27 d. Pareiškėjui paaiškinta, kad buvo peržiūrėti vaizdo registratorių įrašai, iš kurių nustatyta, jog pareigūnai Pareiškėjui

paaiškino, kad paėmė perteklinius laidus ir padės juos saugoti į sandėlį prie kitų asmeninių nuteistojo daiktų.

- Pareiškėjas dėl kratų atlikimo su skundais kreipėsi į LKT direktorių. LKT 2024 m. lapkričio 18 d. raštu atsakė į Pareiškėjo skundus, tiriant nurodytas aplinkybes pažeidimų nenustatyta.

13. Pažymėtina, jog kratos ir apžiūros yra atliekamos siekiant užtikrinti, kad nuteistieji laisvės atėmimo vietoje neturėtų su savimi uždraustų daiktų, tarp jų ir narkotinių medžiagų, ginklų; pagrindinis kratų ir apžiūrų tikslas yra užtikrinti kalinamų asmenų, pareigūnų ir kitų laisvės atėmimo vietoje dirbančių asmenų saugumą.

Pareigūnų įstatyminė pareiga atlikti nuolatinę kamerų stebėjimo kontrolę negali paneigti jų pareigos tinkamai atlikti teisės aktuose nustatytus veiksmus. Kratų atlikimo tvarka yra įtvirtinta specialiaame teisės akte – Instrukcijoje. Instrukcijoje numatyta, kad kratas ir apžiūras atliekantys pareigūnai privalo būti reiklūs suimtiesiems (nuteistiesiems), korektiški, nežeminti jų garbės ar orumo, negadinti šių asmenų daiktų.

Instrukcijos 185 punkte įtvirtinta, kad kalinamųjų kratos, jų daiktų patikrinimas ir asmeninių daiktų svėrimas, kalėjimo patalpų ir jo prieigų apžiūros gali būti planiniai ir neplaniniai.

Skundo tyrimo metu išsiaiškinta, kad 2024 m. liepos 29 d. ir 2024 m. rugsėjo 27 d. Pareiškėjo kameroje Nr. 15 buvo atliktos kratos, siekiant surasti ir paimti suimtiesiems ir nuteistiesiems draudžiamus turėti daiktus. Kratos, vykusios 2024 m. liepos 29 d., metu buvo paimti Pareiškėjui priklausantys pertekliniai laidai, o 2024 m. rugsėjo 27 d. vykusios kratos metu nepaimta jokių daiktų; tai patvirtina Seimo kontrolieri pateikti kratos protokolai ir Pareiškėjo daiktų, laikomų sandėlyje, kvitas. Skundo tyrimo metu LKT informavo, kad kratos buvo filmuojamos vaizdo registratoriais, tiriant Pareiškėjo skundus, vaizdo įrašai buvo peržiūrėti ir nustatyta, kad nuteistajam buvo paaiškinta situacija dėl laidų paėmimo, o daiktų sugadinimo ir suplėšymo faktai nebuvo nustatyti.

14. Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį, kad pareigūnų elgesio su kalinių nuosavybe standartai yra apibrėžti EKT (šios pažymos 5 punktas). Čia akcentuojama, jog kaliniams priklausantys daiktai, kurių neleidžiama laikyti, turi būti perduodami pareigūnams ir patikimai saugojami. Toks perdavimas pirmiausia turėtų būti savanoriškas, nenaudojant perteklinių prievartos priemonių (šiuo atveju – kratos). Nenukrypstant nuo EKT formuojamų standartų, Instrukcijoje taip pat reglamentuota, kad kratos ir apžiūros yra atliekamos siekiant rasti ir paimti neleistinus daiktus.

Šiuo tiriamu atveju, Seimo kontrolieri nebuvo pateikta duomenų, kad pareigūnai, informavę Pareiškėją apie jo turimus perteklinius laidus, kurie net nėra įtraukti į draudžiamų turėti daiktų sąrašą, būtų prašę Pareiškėjo savanoriškai atiduoti konkrečius daiktus. Taigi, siekiant stiprinti pareigūnų ir nuteistųjų abipusio pasitikėjimo atmosferą, Seimo kontrolierė rekomenduoja ateityje, esant analogiškomis šiai situacijoms, pirmiausia paprašyti nuteistąjį patį perduoti tam tikrus daiktus, ir tik po to turint pagrindo manyti, kad nuteistasis paslėpė ir savanoriškai neperduoda neleistinių ar perteklinių daiktų, imtis griežtesnių kontrolės priemonių (pvz., kratos).

Antra, EKT apibrėžta, kad bet koks kalinio nuosavybės perdavimas institucijai saugoti ir (arba) sunaikinti turi būti tinkamai registruotas, o perdavimo faktas turi būti patvirtintas nuteistojo parašu. Kaip minėta, 2024 m. liepos 29 d. atlikus kratą ir paėmus Pareiškėjui priklausančius daiktus, buvo surašytas protokolas, tačiau Pareiškėjas su juo nebuvo supažindintas. Seimo kontrolieri pateiktas Pareiškėjo daiktų, padėtų saugoti į sandėlį kvitas, kuris taip pat Pareiškėjo nepasirašytas.

Seimo kontrolierė jau 2025 m. kovo 31 d. pažymoje dėl skundo Nr. 4D-2024/1-1404 ištyrimo atkreipė dėmesį į būtinybę tinkamai fiksuoti kratų atlikimą ir tinkamai įforminti daiktų

paėmimą. Pabrėžtina, kad nuteistųjų supažindinimas su kratų, kurių metu paimami tam tikri daiktai, protokolais yra būtinas siekiant užtikrinti nuteistųjų teisės į nuosavybę apsaugą.

Įvertinus tai, kad šiuo metu galiojančioje Instrukcijos redakcijoje nėra numatyta, jog nuteistieji turi būti supažindinami su kratos protokolais, Seimo kontrolierė pirmiau paminėtoje pažymoje LKT direktoriui rekomendavo įvertinti Instrukcijos tobulinimo poreikį, užtikrinant nuteistojo teisę žinoti apie kratos metu paimtus jo daiktus ir tų daiktų sunaikinimą arba padėimą į sandėlį.

Šiuo tiriamu atveju pastebėtina ir tai, kad tiek iš Skundo, tiek ir iš pateiktų dokumentų matyti, jog netinkamas (nepakankamas) bendravimas su Pareiškėju bei nesupažindinimas su kratos protokolu buvo pagrindinės priežastys, dėl kurių Pareiškėjas teikė ne vieną skundą dėl kratos atlikimo ir daiktų paėmimo. Atsižvelgdama į tai, Seimo kontrolierė atsakingiems pareigūnams rekomenduoja atkreipti dėmesį į tai, kad nuteistiesiems informacija būtų teikiama teisinga ir laiku, ypač, kai sprendimai yra susiję su jų teisių ir pareigų pasikeitimu.

15. Įvertinus šias aplinkybes, Skundo dalis dėl galimai netinkamų Pravieniškių 2-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų kratų metu, pripažįstama pagrįsta.

Atsižvelgiant į tai, kad Seimo kontrolierė pažymoje dėl skundo Nr. 4D-2024/1-1404 ištyrimo LKT direktoriui jau teikė rekomendaciją, siūlydama įvertinti Instrukcijos tobulinimo poreikį dėl nuteistųjų supažindinimo su kratų protokolais, pakartotinai rekomendacija nebus teikiama.

Dėl laiško dingimo

16. Pareiškėjas nurodė, kad įteikė pareigūnams išsiųsti laišką, tačiau išsiųstas laiškas, kuriame buvo svarbūs dokumentai, dingo ir pareigūnai jo nerado.

17. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2024 m. liepos 23 d. kreipėsi į kalėjimo administraciją su prašymu, kuriame nurodė, kad 2024 m. balandžio 9 d. buvo išsiųstas jo laiškas į Šiaulių kalėjimą, tačiau gavėjas laiško negavo. Pareiškėjui Pravieniškių 2-ojo kalėjimo administracija atsakyme į skundą nurodė, kad patikrinus jo susirašinėjimo kortelę buvo nustatyta, jog jis 2024 m. balandžio 9 d. kalėjimo administracijai įteikė laišką, kuris buvo apskaitytas susirašinėjimo kortelėje ir perduotas AB A.

Pareiškėjas 2024 m. rugsėjo 6 d. kreipėsi su skundu į Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybą. Ryšių reguliavimo tarnyba kreipėsi į AB A dėl Pareiškėjo laiško dingimo ir išsiaiškino, kad jo pašto siunta buvo siųsta kaip paprastoji pašto korespondencijos siunta, kurių identifikavimo duomenys (gavėjo, siuntėjo adresai, išsiuntimo data bei kiti siuntos apdoravimo duomenys) nėra fiksuojami ir AB A neturi galimybės pateikti informacijos, susijusios su paprastųjų korespondencijos siuntų siuntimu.

LKT 2024 m. lapkričio 4 d. atsakyme į Pareiškėjo skundą dėl dingusio laiško nurodoma, kad nuteistasis 2024 m. balandžio 9 d. įteikė laišką, kaip neregistruotą korespondencijos siuntą, išsiųsti. Ši siunta buvo apskaityta susirašinėjimo kortelėje bei kitą dieną nuo įteikimo datos perduota AB A Kaišiadorių skyriaus mobiliajam laiškininkui. Pareiškėjo teiginiai, kad jis pageidavo siųsti šį laišką kaip registruotą pašto siuntą, tyrimo metu nebuvo patvirtinti, nes siunčiant registruotą korespondencijos siuntą, ši turi atitikti pašto paslaugų teikėjo nustatytus tarifus ir AB A darbuotojas (ne LKT pareigūnas) registravimo numerį suteikia tik siuntoms, kurios atitinka registruotos korespondencijos reikalavimus, o čekį apie registruotos korespondencijos siuntos išsiuntimą perduoda nuteistajam per kontaktinį pareigūną.

18. Bausmių vykdymo kodekso 41 straipsnyje numatyta, kad nuteistieji turi teisę siųsti ir gauti neribotą skaičių laiškų. Laiškų siuntimo išlaidas apmoka patys nuteistieji.

Nuteistiesiems, kurie to pageidauja, laisvės atėmimo vietų įstaiga sudaro sąlygas į advokatą, valstybės ir savivaldybių institucijas ir tarptautines organizacijas, kurių jurisdikciją ar kompetenciją priimti Lietuvoje bausmes atliekančių nuteistųjų pareiškimus yra pripažinusi Lietuvos Respublika, kreiptis elektroninių ryšių priemonėmis.

Apibendrinant tyrimo metu nustatytas aplinkybes, matyti, kad Pareiškėjo įteiktas laiškas Pravieniškių 2-ajame kalėjime buvo apskaitytas, įtrauktas į nuteistojo susirašinėjimo kortelę ir kitą dieną po jo įteikimo perduotas AB A darbuotojui, kuris atsakingas už siuntų registravimą ir pristatymą. Nustatyti, kiek pašto ženklų buvo užklijuota ant voko, šiuo metu jau nėra galimybių dėl praėjusio ilgo laiko nuo laiško įteikimo dienos, taip pat, kaip ir nustatyti, ar Pareiškėjas išreiškė pageidavimą siųsti laišką registruota pašto siunta.

Seimo kontrolierė pastebi, kad šioje situacijoje vėl iškyla aiškaus ir betarpiško nuteistojo ir pareigūnų bendravimo stokos problemos. Akivaizdu, jog Pareiškėjui buvo labai svarbu, kad jo siunčiamus dokumentus gautų nurodytas asmuo, o laiškas nebuvo išsiųstas kaip registruota siunta galimai todėl, kad užklijuotų pašto ženklų nepakako apmokėti tokiai siuntai arba informacija apie pageidavimą siųsti laišką registruota siunta nebuvo perduota atsakingiems pareigūnams, kurie laišką įteikia pašto darbuotojams.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad, kaip teigia LKT, nuteistasis turi pats nurodyti siunčiamos korespondencijos siuntimo tipą, tačiau neaišku, kaip ir kur tas siuntimo tipas turi būti užfiksuotas. Žodžiu išreikštas nuteistojo pageidavimas dėl įvairių priežasčių gali nepasiekti AB A darbuotojo, atsakingo už siuntų surinkimą ir užregistravimą, todėl, jeigu niekur raštu nefiksuojamas nuteistojo nurodytas korespondencijos siuntimo tipas, siūlytina apsvarstyti galimybę pažymėti raštu nuteistojo pageidavimą, tokiu būdu išvengiant galimų nesusipratimų ir laiškų dingimo.

19. Įvertinus išdėstytas aplinkybes, darytina išvada, kad Pareiškėjo laiškas buvo apskaitytas ir išsiųstas, todėl nėra pagrindo teigti, kad laiškas dingo dėl Pravieniškių 2-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo) ir Skundo dalis dėl laiško dingimo atmestina. Tačiau atkreiptinas atsakingų pareigūnų dėmesys į tikslingumą fiksuoti nuteistojo pageidavimą dėl korespondencijos siuntimo tipo ir skatinti pareigūnų pozityvią pareigą elgtis rūpestingai, bendrauti ir bendradarbiauti su nuteistaisiais.

Dėl leidimo padaryti nuotraukas

20. Pareiškėjas nurodė, kad kreipėsi į Pravieniškių 2-ojo kalėjimo administraciją su prašymu leisti pasidaryti asmeninių savo nuotraukų, kurias galėtų nusiųsti artimiesiems, tačiau prašymas netenkintas.

21. Taisyklėse numatyta, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji gali turėti vokų, pašto ženklų, proginių atvirukų, nuotraukų, nuotraukų albumų, asmeninių užrašų ir kitų smulkių asmeninių daiktų, religinės simbolikos, kalendorių, knygų, laiškų, žurnalų, laikraščių ir kitų periodinių leidinių (išskyrus leidinius, kuriuose propaguojamas smurtas ar žiaurumas, taip pat pornografinius leidinius), rašymo popieriaus, sąsiuvinų ir rašymo reikmenų. Nuotraukų, atvirukų ir dokumentų, kurių leidžiama turėti suimtajam ar nuteistajam, suimtas ar nuteistasis gali gauti laišku.

Skundo tyrimo metu LKT informavo, kad Pareiškėjas 2024 m. gegužės 29 d. kreipėsi į Pravieniškių 2-ojo kalėjimo viršininką su prašymu jį nufotografuoti, kad galėtų nuotrauką nusiųsti artimiesiems. Pravieniškių 2-ojo kalėjimo administracija 2024 m. birželio 25 d. raštu atsakė, jog teisės aktai nenumato galybės fotografuoti nuteistuosius, kad jie galėtų nuotraukas išsiųsti artimiesiems. Atsakyme taip pat paaiškinama, kad Pareiškėjas su artimiesiais bendrauja vaizdo skambučiais, todėl tiek jį artimieji, tiek ir jis artimuosius turi galimybę matyti.

Pareiškėjas dėl galimybės nusifotografuoti nesudarymo su skundu kreipėsi į LKT. LKT 2024 m. gruodžio 13 d. raštu atsakė, kad kalėjimuose tokia paslauga neteikiama, tai nenumatyta jokiu bausmių vykdymą reglamentuojančiame teisės akte. Nuteistieji fotografuojami tik, kai reikia nuotraukos individualaus darbo su nuteistuoju knygelėms, pasimatymų kortelėms, nuteistųjų kortelėms (ženklams), įskaitant kortelėms ir kt., bet ne pagal nuteistųjų prašymus jų asmeniniams tikslams.

22. Europos Tarybos Ministrų Komiteto Rekomendacijų Rec(2003) 23 „Dėl kalėjimų administracijos prižiūrimų kalinių, nuteistų iki gyvos galvos ir ilgam terminui“ 31 punkte numatyta, kad kalėjimų vadovybė turėtų skirti ypatingą dėmesį konkrečioms problemoms, kurias kelia visą savo gyvenimą kalėjime galintys praleisti nuteistieji, todėl visų pirma jų bausmės planavimas turėtų būti pakankamai dinamiškas.

Seimo kontrolierė akcentuoja, kad vienas iš kertinių humaniško, žmogaus teises gerbiančio kalinimo požymių yra geranoriški, abipusiu supratimu ir pagarba paremti įkalinimo įstaigų darbuotojų ir nuteistųjų santykiai. Jų pobūdis labai priklauso nuo įkalinimo sistemoje vyraujančio laisvės atėmimo bausmės esmės suvokimo ir sudaromų kalinimo sąlygų. Įvairių, o dažnu atveju „nestandartinių“ problemų sprendimas vadovaujantis tik formaliais pagrindais ir neįsiklausymas į individualią situaciją neprideda prie pasitikėjimo ir pagarba grįstos atmosferos kūrimo.

Šiuo tiriamu atveju būtina atsižvelgti į tai, kad Pareiškėjas atlieka laisvės atėmimo bausmę iki gyvos galvos, artimieji, su kuriais jis palaiko ryšius, gyvena kitoje šalyje, todėl Seimo kontrolierė, ypač atsižvelgdama į pirmiau paminėtas Europos Tarybos Ministrų Komiteto Rekomendacijas, nemato priežasčių, kodėl Pareiškėjo prašymas jį nufotografuoti negali būti patenkintas. Būtina atkreipti dėmesį ir į tai, kad, kaip nurodė ir pats Pareiškėjas, nuotraukas jam galima įrašyti į skaitmeninę atminties laikmeną, nebūtina jų spausdinti, tokiu būdu nesukuriant papildomos administracinės naštos pareigūnams. Kita vertus, kaip nurodo LKT, kalėjimo administracija fotografuoja nuteistuosius įvairiais su bausmių vykdymo administravimu susijusiais klausimais. Todėl papildomos nuotraukos padarymas kalėjimo administracijai neturėtų sukurti pernelyg didelės naštos.

Pastebėtina ir tai, kad Bausmių vykdymo kodekse įtvirtinti humanizmo ir bausmių vykdymo normalizavimo principai, kurių esmė – siekis sukurti laisvės atėmimo bausmės atlikimo aplinką, padedančią nuteistajam geriau adaptuotis bausmės atlikimo vietoje ir, kiek tai yra įmanoma, atitinkančią įprasto gyvenimo laisvėje sąlygas, vykdamas bausmės taikomos priemonės neturi apriboti nuteistojo teisių ir laisvių, jei tai nėra pagrįsta ir būtina. Taigi, svarstant nuteistojo prašymą ir vadovaujantis pirmiau nurodytais principais, turėtų būti sudaroma galimybė patenkinti visą savo gyvenimą kalėjime galinčio praleisti nuteistojo prašymą jį nufotografuoti, tokiu būdu kartu atliepiant ypatingą jo poreikį – palaikyti ryšius su artimaisiais.

23. Įvertinus tyrimo metu nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad Pravieniškių 2-ojo kalėjimo pareigūnai neįvertino individualios Pareiškėjo situacijos ir atsisakydami patenkinti prašymą jį nufotografuoti vadovavosi tik formaliais pagrindais, todėl Skundo dalis dėl atsisakymo nufotografuoti pripažįstama pagrįsta.

Dėl pasimatymų su vaikais

24. Pareiškėjas nurodė, kad kalėjimo administracija neleidžia bendrauti vaizdo skambučiais su savo vaikais. Nuteistasis teigė, kad dar bausmę atlikdamas buvusiame Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime buvo pateikęs visą reikalingą informaciją apie savo šeimą, įskaitant ir vaikų gimimo liudijimus (vaikai gyvena Estijoje), tačiau šie dokumentai iš bylos dingę ir Pravieniškių 2-ojo kalėjimo administracija vėl reikalauja pateikti tėvystę

įrodančius dokumentus, kurių jis dabar neturi, o gauti dokumentus iš naujo sudėtinga ir daug kainuoja.

25. LKT informavo, kad Pareiškėjas 2024 m. rugsėjo 3 d. Pravieniškių 2-ojo kalėjimo administracijai pateikė prašymą dėl vaizdo skambučio su vaikais suteikimo. Patikrinus Pareiškėjo asmens bylą bei kitus duomenis, nustatyta, jog nėra įrašų apie Pareiškėjo vaikus, nepateikti jokie giminystės ryšį patvirtinantys dokumentai, todėl prašymas nebuvo tenkintas.

LKT paaiškino, kad Lukiškių tardymo izoliatorius-kalėjimas buvo uždarytas 2019 m., o nuteistuosius (suimtuosius) perkeliant iš vienos laisvės atėmimo vietos į kitą, asmens byla su visais joje esančiais dokumentais yra perduodama priimančiai laisvės atėmimo vietai. LKT neturi duomenų apie Pareiškėjo galimai pateiktus dokumentus (vaikų gimimo liudijimus) ar duomenų apie tai, kad tam tikri konkretūs dokumentai iš asmens bylos būtų pašalinti.

26. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje yra nustatyta, jog kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas. Šio straipsnio turinį papildė Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) jurisprudencija. Pagal EŽTT praktiką, asmens sulaikymas ar įkalinimas savo prigimtimi yra privataus ir šeimos gyvenimo ribojimas, tačiau toks ribojimas negali paneigti pačios teisės esmės. Dėl šios priežasties kalinčio asmens teisės į šeimos gerbimą būtinoji dalis yra tai, kad įkalinimo įstaigos administracija padėtų palaikyti veiksmingą bendravimą su artimais šeimos nariais.

Ministrų Komiteto rekomendacijoje „Dėl Europos kalėjimų taisyklių“ numatyta, kad kaliniams turi būti leidžiama kiek galima dažniau bendrauti telefonu ar kitokiomis ryšio priemonėmis su giminėmis, kitais asmenimis bei pasimatyti su šiais asmenimis. Jei reikia, bendravimas ir pasimatymai gali būti apribojami ir stebimi atliekant nusikaltimų tyrimus, taip pat tinkamai tvarkai, saugumui ir apsaugai palaikyti, dėl nusikaltimų prevencijos ir dėl nusikaltimų aukų apsaugos, bet, nepaisant tokių apribojimų, tarp jų ir teismo skirtų tam tikrų apribojimų, turėtų būti leidžiami minimalūs priimtini kontaktai.

Kalėjimo valdžia turėtų padėti kaliniams palaikyti adekvačius kontaktus su išoriniu pasauliu ir suteikti jiems tinkamą paramą šiems kontaktams palaikyti. Kalinių pasimatymai turi būti organizuojami taip, kad leistų, kiek tai yra įmanoma, geriau kaliniams palaikyti ir tęsti santykius su šeimos nariais.

27. Bausmių vykdymo kodekso 39 straipsnyje numatyta, kad nuteistųjų pasimatymai vyksta prižiūrint laisvės atėmimo vietų įstaigos atstovams arba neprižiūrint. Nuteistieji, atsižvelgdami į turimų pasimatymų skaičių, pasirenka, kaip įgyvendins savo teisę pasimatyti. Prižiūrint laisvės atėmimo vietų įstaigos atstovams, nuteistiesiems leidžiama pasimatyti nuotoliniu arba nekontaktiniu būdu – iki dviejų valandų ir kontaktiniu būdu – iki trijų valandų.

Taisyklėse numatyta, jog asmuo, norintis, kad jam būtų suteiktas pasimatymas su suimtuoju ar nuteistuoju, laisvės atėmimo vietų įstaigai paštu arba elektroninėmis ryšio priemonėmis pateikia pasirašytą prašymą suteikti pasimatymą su suimtuoju ar nuteistuoju, kurio pavyzdinę formą tvirtina laisvės atėmimo vietų įstaigos direktorius. Asmenys, kurių duomenys nėra tvarkomi Gyventojų registre, kartu su prašymu suteikti pasimatymą turi pateikti gimimo liudijimą arba jo kopiją, prašymą siųsdami paštu arba elektroninio ryšio priemonėmis, kai reikia nustatyti tėvystės (motinystės) ryšį. Laisvės atėmimo vietų įstaiga, gavusi asmens prašymą dėl pasimatymo suteikimo, nustato, ar suimtasis arba nuteistasis turi teisę į pasimatymą, patikrina šiame prašyme nurodytą informaciją duomenų registruose, informacinėse sistemose, suimtojo ar nuteistojo asmens byloje bei kituose informacijos šaltiniuose ir priima sprendimą, ar pasimatymas galės įvykti prašyme nurodyta data ir laiku.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas kreipėsi į Pravieniškių 2-ojo kalėjimo administraciją dėl nuotolinio pasimatymo su vaikais (dalyvaujant vertėjui) suteikimo. Pareiškėjo prašymas netenkintas, nes kalėjimo administracija patikrino Pareiškėjo

pasimatymų, gautų pašto bei perduodamų siuntinių ir smulkiųjų paketų su spauda apskaitos kortelės duomenis bei asmens bylą ir nerado įrašų, kad jis turi vaikų, byloje taip pat nėra vaikų gimimo liudijimų, kurie patvirtintų giminystės ryšį.

28. Nagrinėjamu atveju būtina pažymėti, kad Pareiškėjas yra nuteistas ir jo teisių realizavimui keliami tam tikri su jo statusu susiję reikalavimai ir teisės aktuose numatyti ribojimai. Teisės į pasimatymą su vaiku įgyvendinimui įstatymų leidėjas įpareigoja pateikti tėvystę įrodančius dokumentus, ir, kaip nustatyta iš Skundo, Pareiškėjui ši aplinkybė buvo paaiškinta. Pareiškėjas nurodo, kad jo suėmimo metu, o tai vyko beveik prieš 20 metų, jis buvo pateikęs vaikų gimimo liudijimus, tačiau jo asmens byloje nėra jokios informacijos apie vaikus, tokios informacijos nėra ir nuteistojo susirašinėjimo ir pasimatymų kortelėse.

Vertinant tai, kad Pravieniškių 2-ojo kalėjimo administracija neturi jokių duomenų apie nuteistojo vaikus, darytina išvada, kad nuotolinis pasimatymas buvo nesuteiktas vadovaujantis teisės aktų nuostatomis ir Skundo dalis dėl pasimatymo su vaikais nesuteikimo atmestina.

Įvertinus tyrimo metu nustatytas aplinkybes bei siekiant užtikrinti Pareiškėjo teisę palaikyti ryšius su šeimos nariais, LKT siūlytina imtis priemonių, kad Pareiškėjui būtų išsamiai paaiškinta, kokius dokumentus jis turi pateikti, kad galėtų pasimatyti su vaikais, ir pagal galimybes padėti jam tai padaryti.

Dėl užimtumo organizavimo ir resocializacijos

29. Pareiškėjas nurodė, kad beveik visą dieną yra laikomas kameroje, nors turi būti užtikrintas užimtumas už kameros ribų bent 5 valandas, neorganizuojamas joks užimtumas, nevykdomos resocializacijos programos. Pareiškėjas taip pat skundžiasi, kad jam neleidžiama susipažinti su vertinimo pagal OASys metodiką išvada, neaišku, kodėl padidėjo jo nusikalstamo elgesio rizikos balai.

30. Skundo tyrimo metu, įvertinus LKT pateiktą informaciją, nustatyta:

- Pareiškėjas dalyvauja pozityvaus užimtumo veiklose (dailės terapijos užsiėmimai, stalo žaidimai, dailės ir meno būrelis, sporto renginiai, susitikimai su įvairiais svečiais ir savanoriais);

- Pareiškėjui 2023 m. birželio 9 d. buvo sudarytas individualus resocializacijos planas, su kuriuo jis buvo supažindintas. Pareiškėjo individualiame resocializacijos plane yra numatyta užsiimti darbine veikla (nuteistajam yra išduotas leidimas vykdyti individualią veiklą), dalyvauti užsiėmimuose, orientuotuose į kriminalinio mąstymo ir elgesio korekciją (nuteistas dėl konsultacijų nesikreipė), skatinti nuteistojo motyvaciją atsisakyti psichiką veikiančių medžiagų vartojimo (nuteistas dėl konsultacijų nesikreipė), dalyvauti pozityvaus užimtumo programose ne mažiau kaip 1 kartą per tris mėnesius (nuteistas aktyviai dalyvauja įvairiose pozityvaus užimtumo priemonėse).

- Pareiškėjas į Pravieniškių 2-ojo kalėjimo administraciją dėl nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo bei išvados kopijos pateikimo kreipėsi 2024 m. birželio 18 d. Resocializacijos skyriaus specialistė, atlikusi Pareiškėjo vertinimą, Individualaus darbo su nuteistuoju knygelėje pažymėjo: „Kalbėta su nuteistuoju apie rizikos vertinimą. Pokalbis įvyko nuteistajam prašant. Atsakyta į rūpimus klausimus. Supažindintas su rizikos vertinimu“. Pokalbis fiksuotas vaizdo registratoriumi. Pareiškėjas individualaus darbo su nuteistuoju knygelėje raštu pažymėjo, kad „buvo atėjusi vertintoja ir paaiškino apie mano rizikos vertinimą. Atsakė į visus rūpimus klausimus. Pretenzijų neturiu“.

- OASys vertinimo dokumentai, siekiant apsaugoti nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metodikų integralumą bei užtikrinti, kad metodikos nebūtų viešinamos ir dėl to nebūtų pakenkta jų naudingumui, vertinimo formos, rizikos bei apsauginių veiksmų

nustatymo kriterijai bei metodikų vadovai, yra prieinami tik reikiamą kvalifikaciją turintiems specialistams. Atsižvelgiant į tai, jų kopijos nuteistiesiems neteikiamos.

31. Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų resocializaciją organizuoja kalėjimų administracija. Individualus resocializacijos planas sudaromas atsižvelgiant į nuteistojo nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo metu nustatytas aplinkybes ir šio vertinimo rezultatus. Nuteistųjų resocializacijos proceso metu taikomos nuteistųjų socialinių įgūdžių lavinimo ir pozityvaus užimtumo priemonės, teikiama pagalba nuteistiesiems sprendžiant asmenines ir socialines problemas, teikiama psichologinė pagalba, atliekama individuali ar grupinė psichologinė terapija, skiriamos skatinimo priemonės ir nuobaudos, taip pat kitos priemonės, kurių įgyvendinimas gali padėti nuteistiesiems socialiai reabilituotis.

LKT Seimo kontrolierę informavo, kad Pareiškėjo individualiame resocializacijos plane yra numatyta užsiimti darbine veikla, dalyvauti užsiėmimuose, orientuotuose į kriminalinio mąstymo ir elgesio korekciją bei skatinančiuose atsisakyti psichiką veikiančių medžiagų vartojimo, tačiau dėl šių užsiėmimų Pareiškėjas nesikreipė. Plane numatytose pozityvaus užimtumo programose Pareiškėjas aktyviai dalyvauja, tačiau šios programos nepasižymi didele įvairove.

Atkreiptinas dėmesys, kad Europos Tarybos Komitetas prieš kankinimą (CTP) savo ataskaitose buvo nurodęs, jog nuteistiesiems, kurie nuteisti laisvės atėmimo iki gyvos galvos ir ilgalaikėmis laisvės atėmimo bausmėmis, turi būti sudarytos galimybės rinktis įvairių rūšių tikslingą veiklą (ne tik darbą, pageidautina pagal įgytą profesiją ir išsilavinimą, bet ir sportą, poilsį / bendravimą), siekiant stiprinti jų nepriklausomybės ir asmeninės atsakomybės jausmą. Nuteistųjų laisvės atėmimo planų individualizavimas ir atitinkama psichosocialinė parama yra svarbus elementas, padedantis šiems asmenims susitaikyti su laisvės atėmimo laikotarpiu ir, atėjus laikui, pasirengti išeiti į laisvę ((CPT/Inf(2001) 16) 33 p.). Reikalinga siekti, kad nuteistiesiems būtų užtikrinta galimybė pakankamą dienos dalį (8 valandas ir daugiau) praleisti ne kameroje ((CPT/Inf(92) 3) 47 p.). Darbas, švietimas, sportas, kultūrinė veikla bei pomėgiai yra būtini norint palaikyti socialinę ir psichinę gerovę ir ugdyti įgūdžius, kurie bus naudingi atliekant laisvės atėmimo bausmę ir ją atlikus ((CPT/Inf(2016) 10-part) 79 p.).

Europos kalėjimų taisyklėse numatyta, kad visiems kaliniams turi būti užtikrintos tinkamos užimtumo programos, kaliniai turi kaip įmanoma daugiau dienos valandų praleisti už savo kameros sienų tam, kad tai atitiktų žmoniškąjį ir socialinį bendravimo lygį. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas sudarant nuteistų kalinių iki gyvos galvos ir nuteistų kalinių ilgam terminui bausmės atlikimo planus ir režimą.

32. Įvertinus šioje pažymos dalyje išdėstytas aplinkybes, susijusias su resocializacija, pastebėtina, kad veiklos, kuriose dalyvavo Pareiškėjas, nepasižymi įvairove, nes per pastaruosius šešis mėnesius jis lankė tik dailės terapijos užsiėmimus, dalyvavo tik viename sporto renginyje ir susitiko su keletu atvykusių svečių. CPT delegacija dar 2006 m. paskelbtoje ataskaitoje po vizito Lukiškių tardymo izoliatoriuje pažymėjo, kad, nustatant režimą ilgos trukmės laisvės atėmimo bausmes atliekantiems nuteistiesiems, turėtų būti siekiama minėtą poveikį sumažinti pozityviomis ir aktyviomis priemonėmis. Tokiems nuteistiesiems turi būti suteikta galimybė užsiimti įvairiausia prasminga veikla (darbu, pageidautina – suteikiančiu profesinių įgūdžių, mokymusi, sportu, poilsiu, bendravimu).

33. Apibendrinant Skundo tyrimo metu nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad Pareiškėjas buvo supažindintas su individualiu resocializacijos planu ir su išvada dėl jo nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo, Pareiškėjui yra sudaryta galimybė lankyti tam tikras užimtumo programas ir jis aktyviai jose dalyvauja, todėl Skundas dėl resocializacijos ir užimtumo organizavimo atmestinas.

Vertinant Pareiškėjo nusiskundimus, kad jis didžiąją paros dalį turi praleisti gyvenamojoje patalpoje dėl užimtumo stokos, siūlytina nuteistąjį pakartotinai supažindinti su jo individualiame resocializacijos plane numatytais ir rekomenduotais lankyti užsiėmimais (programomis), dėl kurių jis į atsakingus pareigūnus dar nesikreipė, taip pat siūlytina skatinti intensyviau užsiimti individualia veikla, kuriai išduotas leidimas.

Dėl laikymo sąlygų

34. Pareiškėjas nurodė, kad kameroje neveikia pareigūnų iškvietimo sistema, dušo patalpose persirengimui skirtoje zonoje neįrengtos plytelės, nėra muilo dozatorių, neduodama šampūno. Kameroje nėra radijo taško ir nors Pareiškėjas turi asmeninį radijo imtuvą, tačiau nėra galimybės juo naudotis, nes neįmanoma rasti veikiančių radijo stočių dažnių.

35. Skundo tyrimo metu, vertinant LKT pateiktą informaciją, nustatyta:

- Pravieniškųjų 2-ojo kalėjimo kamerų tipo patalpose įrengta pareigūnų iškvietimo sistema veikia detektoriumi sureagavus į prisilietimą. Nuo stipraus smūgio į plokštelę detektoriai sulinksta, nulūžta, dėl ko vėliau kyla nepatogumų naudojantis iškvietimo mygtuku. Įvertinus gedimo lygį, sistema remontuojama. LKT informavo, kad 2025 m. sausio 21 d. 14-o būrio 15-os patalpos pareigūnų iškvietimo sistema buvo patikrinta: veikė tinkamai.

- 14-o būrio bendrojo naudojimo dušo patalpoje yra įrengtas vienas muilo dozatorius, kuris prieš kiekvieną naudojimosi dušu dieną arba pagal poreikį pripildomas prausiklio. LKT užtikrina, jog Pravieniškųjų 2-ajame kalėjime muilo dozatorių ir kūno bei plaukų prausiklių yra pakankamai, šios prekės perkamos reguliariai, stygiaus sandėliuose nėra, todėl, esant poreikiui, dozatoriai pakeičiami.

- Pareiškėjas dėl aprūpinimo higienos priemonėmis (šampūnu) prašymų Turto valdymo skyriui nėra pateikęs. Šampūną, kūno prausiklį mokūs nuteistieji gali įsigyti kalėjimo parduotuvėje, šių higienos priemonių kalėjimo teritorijoje veikiančioje parduotuvėje yra nuolat.

- Bendrojo naudojimo dušinės persirengimo patalpoje plytelės yra įrengtos, išdužusios keičiamos naujomis nedelsiant arba atsižvelgus į darbų prioritetus.

- Radijo taškai buvo įrengti visose 14-o būrio, kuriame bausmę atlieka Pareiškėjas, kameroje, tačiau šis inventorių yra nuolat gadinamas pačių nuteistųjų. LKT administracija pagal galimybes sugadintus prietaisus remontuoja, tačiau nauji prietaisai šiuo metu neįsigijami ir kameroje neįrengiami.

- Pareiškėjui yra leidžiama turėti kišeninį radijo imtuvą arba MP3 grotuvą ir jis turi savo asmeninį radijo imtuvą, tačiau LKT negali pakomentuoti, kodėl, kaip Pareiškėjas rašte nurodo, jo asmeninis radijo imtuvas „negali rasti veikiančių radijo stočių“.

36. Apibendrinant tyrimo metu nustatytas aplinkybes, konstatuotina kad, tyrimo nebuvo nustatyta, jog Pareiškėjas būtų kreipęsis į pareigūnus dėl neveikiančios iškvietimo sistemos, o administracija būtų nereagavusi į jo nusiskundimus. LKT patvirtino, kad patikrinimo metu pareigūnų iškvietimo sistema Pareiškėjo gyvenamojoje patalpoje veikė, o įvykus sistemos gedimui, detektoriai remontuojami. Tyrimo metu LKT taip pat patvirtino, kad dušo patalpoje plytelės yra įrengtos, muilo dozatoriai yra pakabinti, o sulaužius, keičiami naujais, dėl higienos priemonių išdavimo Pareiškėjas į administraciją nesikreipė, o radijo stočių pasiekiamumas nėra kaip nors ribojamas. Įvertinus šias aplinkybes, Skundo dalis dėl tinkamų laikymo sąlygų neužtikrinimo, atmetina.

Atsižvelgiant į tai, kad, kaip teigė Pareiškėjas, jo asmeninis radijo imtuvas neranda veikiančių radijo stočių, siūlytina padėti jam išsiaiškinti radijo neveikimo priežastis ir pagal galimybes jas pašalinti.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAI

37. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl LKT Pravieniškųjų 2-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų, susijusių su kratų atlikimu, pripažinti pagrįsta.

38. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl LKT Pravieniškųjų 2-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų, susijusių su laiško dingimu, atmesti.

39. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl LKT Pravieniškųjų 2-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų, susijusių su leidimu pasidaryti nuotraukas, pripažinti pagrįsta.

40. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl LKT Pravieniškųjų 2-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų, susijusių su leidimu pasimatyti su vaikais, atmesti.

41. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl LKT Pravieniškųjų 2-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų, susijusių su užimtumo organizavimu ir resocializacija, atmesti.

42. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl LKT Pravieniškųjų 2-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų, susijusių su tinkamų laikymo sąlygų užtikrinimu, atmesti.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

43. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui rekomenduoja:

43.1. atkreipti pavaldžių pareigūnų dėmesį į tai, kad priėmus sprendimą paimti asmeninius daiktus iš nuteistųjų, pirmiausia tikslinga paprašyti nuteistąjį patį perduoti juos, ir tik paskui, turint pagrindo manyti, kad nuteistasis paslėpė ir savanoriškai neperduoda daiktų, imtis griežtesnių kontrolės priemonių;

43.2. apsvarstyti galimybę fiksuoti nuteistojo pageidavimą dėl korespondencijos siuntimo tipo, siekiant išvengti problemų, susijusių su laiškų (siuntų) siuntimu ir korespondencijos dingimu;

43.3. užtikrinti Pareiškėjui galimybę būti nufotografuotam, kad jis galėtų savo nuotraukas nusiųsti artimiesiems;

43.4. imtis priemonių, kad Pareiškėjui būtų išsamiai paaiškinta, kokių veiksmų jis turi imtis, kad gautų reikiamus pasimatymus su vaikais dokumentus, ir pagal galimybes padėti jam tai padaryti;

43.5. padėti Pareiškėjui išsiaiškinti radijo neveikimo priežastis ir pagal galimybes jas pašalinti.

43.6. imtis priemonių, kad Pareiškėjas būtų supažindintas su galimybe lankyti visus užsiėmimus (veiklas), numatytus jo individualios veiklos plane, kurių jis dar nelankė.

44. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui rekomenduoja pateikti informaciją, ar Pareiškėjas turi galimybę užsiimti individualia veikla, jeigu ne – išsiaiškinti priežastis ir imtis priemonių šiai situacijai spręsti, kad būtų sudarytos sąlygos kaip galima didesniai pareiškėjo užimtumui.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašoma informuoti **Pareiškėją ir Seimo kontrolierę** (rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus ir juos pagrindžiančius dokumentus Seimo kontrolieriui pateikti per E. pristatymo informacinę sistemą ar el. p. ombuds@lrski.lt).

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė